

KAIBIGAN SA PANULAT

Pacencia Montemayor: labingwalong taon ang gulang at naninirahan sa nayon ng Tugatog, sakop ng bayang Malabon. Lalong kilala sa taguring Pasing. Laang makipagsulatán at makipagpalitan ng larawan sa sino mang may nais makipagkaibigan sa kanya sa panulat.

ng isáng pilas na papel at aking simulatan. Matapos kong maititik ang lahat ng ibig kong sabihin ay inilagda ko namán ang pangalan ng isá kong kaibigang manunulát, na panitik lamang ang magandá sa kanyá, sapagká't isáng pangit na lalaki, ang wika nga. Pagkatapos ay inihulog ko sa isáng malapit na buson sa aming pook. Ang nilalamán ng liham ay ganito:

Ang mga araw ay isá-isáng yumaon. . . .

Ang paglilihamán namin ni Pasing ay nagpatuloy na waláng patláng, hanggáng sa sumapit ang pangyayaring di sukat asahan: ang pagtatalik. Ang pagsusulatán namin ni Pasing ay nagkaroon nang kulay rosas, na, sa lalong mallnaw na pagsasabi, ay nagkabukasan kami ng dibdíb at parang aklát na ipinabasa sa isá't-isá. Kami ay nagsumpaan at nagmahalang kahit hindi pa nagkikita. Ang lahat ng pagmamahál ay naipadamá na yata niyáng lahat sa akin sa pamamagitan ng liham; nguni't, ang malaon kong pinakaasám na ipagkaloob niyá sa akin, ang kanyáng larawan, ay hindi, siyá'y naging ganáp na maramot sa akin at ayaw akong pagkalooban. Iminamatwid niyáng kung ako daw ay magkaroon na ng larawan niyá, siyá'y hindi ko na magiging "kasintahan sa panulat." Bayaan ko raw na panahon ang mamagitan sa aming mairog na pagkikilala. Ano mang pagtutol ko sa pasiyá niyáng iyan ay waláng nangyari; nguni't ako'y umasa-asang balang araw ay pagsasadyain ko siyá sa kaniláng nayon. Mamalasin ang kanyáng anyo at kung hindi mamali ang aking palagáy ay di na ako pagkikilala pa. Kayá't . . .

"Pasing:

"Bayaan mong huwág na kintáng pupuing at iyan na lamang ang itawag ko sa iyo upang tayo'y magkaroon agád ng pagpapalagayang-loob kung maaari. Ako, hindi mo man natatanong, ay isáng kawal ng panulat, na, sa madaling pagsasabi ay sumusulat ng mga tula at kuwento. Kasalukuyang kagawad ng patnugutan nang lingguhang "Milegwas." Kung minsán ay napipitang magputong ng korona sa mga kataongi-tanging paraluman, kayá't ikáw, kung sakali't tatanghaling isáng reyna ng pagdiriwang sa inyong bayan, ay huwág mangiming di ako tawagin upang mapaglinkuran kitá ng buo kong makakaya. Sisikapin kong lalo kang gumandá sa aking pagtula upang hangaan ka ng lupa at ng langit, at maging Bathala ng dilág.

—Rodante Salvador"

LINGGO ng umaga noon. . . . Sapagká't araw din lamang nang pamamahingá ng mga manggagawa sa buong isáng linggong paggawa, sa halip na maglaro ng "pingpong" na malimit kong gawin ay naisipan kong magbasá na lamang ng mga pahayagan at lingguhang tagalog. Sa maraming babasahing nakasalansán sa aming hapag-sulatán ay kumuha ako ng isá at masinop kong tinunghayán. Doon ay nakabasa ako ng magagandang kuwento, maiindayog na tula at madiwang sanaysáy na akda ng mga batikáng manunulat. Subali't . . . ang lalong nakatawag sa aking kalooban ay ang pitak ng mga "kaibigan sa panulat." Natunghayán ko sa pitak na iyon ang isáng lathala na ganito ang sinasabi:

hindi! Sapagká't kung magandá siyáng katulad ng kanyáng pangalan ay ipalalathala din sana na katulad ng ibá. . . . Marahil ang dalagang ito ay pangit! Dili kayá'y isáng apo ni Ebang pinagkaitán ng mga katangian ng isáng marilág na diwata, o napag-liwanan na ng panahon at waláng sinumang sukat makabati. . . . Marahil din ay nag-aaliw lamang ito sa birong yaon ng tadhana sa kanyáng buhay. Ang mabuti'y biruin ko siyá at bigyan ng isáng aral, sapagká't hindi na niyá nakuhang maghintáy sa "hulog ng langit" at siyá na ang unang nagbibigáy ng pagkakataon.

Ang ginawa ko'y kumuha agád

"Pacencia Montemayor: labingwalong taon ang gulang at naninirahan sa nayon ng Tugatog, sakop ng bayang Malabon. Lalong kilala sa taguring Pasing. Laang makipagsulatán at makipagpalitan ng larawan sa sino mang may nais makipagkaibigan sa kanya sa panulat."

—Pacencia Montemayor!— ang wika ko sa aking sarili, —kay gandáng pangalan at kay gandáng palayaw! Nguni't . . . magandá rin kaya siyá na katulad ng kanyáng pangalan? . . . Marahil ay

Isáng araw din ng linggo, nang marami nang tutoo ang araw na lumillpas ay pinagsadya ko siyá. Noo'y malabis na ang aking pananabik, at noo'y tumitibok na sa aking puso ang pag-ibig at pagmamahál. Lingid sa kanyáng kalamán ay humanda akong siyá'y dalawin upang madamá ko't ipadamá namán sa kanyá ang tunay na pagmamahál na umusbong sa aking puso. Ang tunay kong pangalang Rolando del Mar ay saka ko na ipagtatapat sa kanyá. Ang mga kalatás niyá ang aking gagawing saksi upang siyá'y mapaniwala.

Ang pagkainip ko, nang umagang iyong ako'y magtungo sa kanilá sa mahaba din pamang paglalakbáy, ay nabawahan nang ako'y sumapit na sa kaniláng pook. Kapagdaka ay pumasok ako sa isáng malaking looban, matapos kong bayaran ang sasakyáng

naghatid sa akin. Nguni't nang ako'y malapit na sa kanilang malaking tahanan, ayon sa aking napagtanungán, ay bigla akong napatigil. Napaudlot ako at nagsilalas sa aking nakita. Paano'y ang tahanan nilá Pasing ay namalas kong nagagayakán ng marami't iba-ibang palamuti, samantalang sa ibaba ay isang pala-pala namán ang pinaghahandaán ng agahan. Maraming tao ang abalang-abala sa pag-aayos.

—Marahil— ang nawika ko sa sarili, —ay may pagdiriwang dito, kaipaláy kaarawán niyá ngayon.

Sandali akong nag-isip kung ano ang aking dapat na gawin. Nagunita kong ako'y wala pang kakilala roon. Sino ang tatanggap sa akin? Gayunman ay iniwaksi ko ang lahat ng pangambát kahihiyán. Nilakasán ko ang aking loob. Datapuwát, nang muli kong ihahakbang ang aking mga paá at ipagpapatuloy ang paglakad ay napalingson ako sa aking pinagmulán. Isang berlinang nagagayakán ang biglang tumigil na aking nakita, at sabáy sa pagbaba ng mga sakáy noon ay biglang umalingawngaw ang tugtuging "wedding march" ng orkestang noo'y naghihintáy.

Sa Kuwentong Ito'y Ipinakikita Kung Paanong Ang Isang Binatang Di Natutong Magtiwala Sa Kapwa Ay Nagsisi Sa Huli...

—May kasalan pala!— ang nawika ko, —nguni't sino kaya ang mapapalad na ikinasál?

Ang katanungang iyan ng aking sarili ay hindi ko na rin natugon sapagká't biglang nag-umugong ang palakpakan at pagbubunyi sa mga bagong dating na galing sa simbahan.

—Mabuhay ang mga bagong kasál— ang sigawan, —mabuhay si Pasing, mabuhay ang makata! . . . Mabuhay . . .!

Sa narinig kong iyo'y para akong naputukán ng bomba sa aking tabi na ikinatulig ko halos.

—Diyata't si Pasing ang ikinasál— ang naibulalás ko, —ang kasintahan ko sa panulat?

Hindi minsán ni makalawá kong kinusot ang aking mga matá, sa pag-asang baka ako'y nabubulagan lamang sa aking namalás. Nguni't iyon din ang aking nakikita at nadadamá na parang di ko ibig na paniwalaan. Sapagká't naging tiwali ang aking akala. Si Pasing nga! Ang kasin-

tahan ko sa panulat, datapuwát ubod pala ng gandá at kaakitakit. Ang tibok ng puso ko'y lalong sumasál nang mabalingan ko namán ng pansin ang mapalad na lalaking kaalabáy niyá. Lalong di ko rin ibig paniwalaan sapagká't hindi na ibá sa aking pangmasid, malaon ko nang kilala at kaibigan ko pa. Siyá ay dili ibát ang inilagda ko sa aking mga kalatás kay Pasing: si Rodante Salvador, ang kaibigan kong manunulat.

Nang di ko mabatá ang hapdi ng birong yaon ng kapalangan ay bigla akong tumalilis sa kanilang daraanan. Sa isang malagong puno ng "yellow bell" ay ikinubli ko ang aking katauhan hanggang sa silá'y makapanhik sa bahay at mawala sa aking mga paningin. Noon din ay nagsisi ako ng isang pagsisising-alipin at ang aking ginawá'y malabis kong pinanghi-nayangán. Waláng lingung-likod na ako'y umalis agád sa pook na iyon na sumaksi sa pagkasawi ng

aking lihim na pag-ibig.

Nalaman kong si Pasing, nang minsang tanghaling isang reyna ng pagdiriwang sa kanilang bayan dahil sa pagbubunyi kay Dr. Jose Rizal ay si Rodante Salvador ang napitang magputong sa kanyá ng korona ng karangalan. Sa pagkakataong yaon ay nagsimula na sa kanilá ang tagpong siyang naghatid sa kanilá sa haráp ng dambana. Kayá't . . .

Ang nangyaring yaon sa aking buhay ay aking pinakatandaán, sapagká't ang naging ganti sa mapagbiro kong damdamin ay birong napakasakit ng tadhana at ng kapalangan.

WAKAS

ANG SELOSA...

(Karugtong ng nasa pah. 22)

paghigantihán ang waláng kamalay-malay at may malinis na ka-loobang asawa nitó.

Kaya...

—Sabihin mo—anyá,—at kung may magágawa akó ay gágawin ko nang waláng ulik-ulik.

Di na napigilan ni aling Gidáy ang pamamalisbis ni luha sa kanyáng dalawáng pisngí. Nagulumihanan si aling Magda at kapagkaraka'y náisaloób na totoóng malaking bagay ang sanhi ng pagkakápagsadya sa kanyá ng kaharáp na kumari. Hinintáy ng buóng pananabik ni aling Magda ang pagtatapat nitó at hindi máibuká-buká sa kanyáng bibig. Nahiniyang kung papaano...

—Kumari—ang parang pag-along sinabi ni aling Magda na sinipingan pa sa pagkakáupo ang lumuluhang si aling Gidáy,—huwág kang mag-alinlangan, tútulungan kitá, dádamayan kitá...

—Salamat!—ang náibuká sa bibig ng lumuluhang babae at tiningnán si aling Magda ng tinging tila humihingi ng awa.

—Anó ang aking máitúulong, sabihin mo.

—Naúmid akóng magsalita, pagká't...—at tumulo na namán ang mga luha ni aling Gidáy.

—Huwág kang mangimi, sabihin mo't dádamayan kitá.

—Talagang pagdamay mo ang aking hihingin, naúmid lamang akó, pagká't may kinálaman sa súliranin ng puso ng aking anak at ng puso ng iyóng pamangkin.

—Haaa?—ang biglang nasnaw sa mga labi ni aling Magda.

Noón lamang nagi sa gunita ng ali ni Selina na ang kanyáng kaharáp ay dili ibá kundi ang butihing iná ng asawa ni Martin.

Ang katahimiká'y matagal na naghari sa dalawáng magkumari. Nagsimulang mapaghulo ni aling Magda ang mabigát na súliraning kanyáng kinákaharáp. Di sasalang ang tulon na hihingin ni aling Gidáy ay náuukol sa ikapaghiwaláy ni Selina at ni Martin. At palibhasa'y nakápangako (Nasa pah. 29 ang karugtong)

...Kinusót ko ang aking mga matá sa pag-asang akó'y nabubulagan lamang, nguni't iyon din. Si Pasing, ang kasintahan ko sa panulat!